Közbenső mérleg – ez „csak” egy mérleg

Néha (inkább gyakorta) keveredik a köztudatban a mérleg és a beszámoló kifejezés, de sokszor szinonimaként is kezelik őket, no persze csak azok, akik kevésbé jártasak számvitel rejtelmeiben.

A számvitel egyik alapvető szabálya, hogy egy üzleti évet zárlattal kell befejezni, amelynek az eredménye a beszámoló.

A beszámoló három részből áll:

- Mérleg – egy adott fordulónapra vonatkozóan megadja, hogy a vállalkozásnak milyen jellegű és mekkora eszközállománya van, illetve megmutatja, hogy ezeknek az eszközöknek mennyiben van saját forrása, illetve idegen forrása.
- Eredménykimutatás – itt kerül levezetésre, hogy a mérleg fordulónapjával záródó üzleti évben a vállalkozásnak mennyi bevétele, költsége és ráfordítása merült fel, s ezek egyenlegeként milyen nagyságú eredmény (nyereség vagy veszteség) keletkezett a cégben.
- Kiegészítő melléklet – bizonyos, a számviteli törvényben előírt vagy önként közzétett szöveges magyarázatokat, kiegészítéseket tartalmaz.

Egy adott fordulónapra vonatkozó beszámoló elkészítése érdekében ún. zárlati munkákat is el kell elvégezni. Ezek egyeztetések, ellenőrzések, elhatárolások, különféle adózási elszámolások, értékelések, minősítések és átvezetések. Mindezt annak érdekében kell megtenni, hogy az így elkészült adatállomány készen álljon a beszámolót összeállítására. A beszámoló az év közben és a zárlat keretében lekönyvelt sok-sok (több tíz- vagy százezer) tétel hatásának, valamint üzletpolitikai és számviteli jellegű döntésnek az eredménye, szintézise. Már csak a munkafázisok felsorolásából is látszik, hogy egy végleges beszámolót bizony elég sok munkafázis előz meg.

A cégek, ha másból nem, de a számviteli szakemberek beszámoló-készítési időszakban tapasztalható zaklatottságából, no meg a sok számukra érthetetlen és mellbevágó kérdésből azért érzik, hogy itt nagy dolgok készülnek.

De amikor a könyvelő, a könyvvizsgáló vagy egy ügyvéd azt mondja, hogy „ehhez közbenső mérleget kell készíteni”, sok cégvezető, tulajdonos csak ránt egyet a vállán, hiszen ez „csak” egy mérleg … „Mi azt összedobni?”

A rossz hír ilyenkor az, hogy a közbenső mérleg elkészítésénél pontosan azokat a munkafolyamatokat kell elvégezni, mint a beszámoló mérlegénél. S hiába beszélünk csak mérlegkészítésről, ehhez – pontosan úgy, mint az üzleti év végén készítendő beszámolónál – össze kell állítani az eredménykimutatást is, hiszem nincs mérleg adózott eredmény nélkül.

A beszámoló és a közbenső mérleg közötti különbség csupán annyi, hogy nem kell kiegészítő mellékletet készíteni, illetve –

jellemzően – nem kell letétbe helyezni. Tehát a közbenső mérlegnél is

- a abban szereplő adatokat leltárakkal kell alátámasztani, illetve ezt megfelelően dokumentálni kell;
- ha a cég könyvvizsgálatra kötelezett, akkor könyvvizsgálónak ellenőriznie kell a közbenső mérleget is;
- a legfőbb döntéshozó szerv elé kell terjeszteni, aki dönt a közbenső mérleg elfogadásáról.

Sőt, nemhogy könnyebb, hanem inkább nehezebb a közbenső mérleg elkészítése, hiszen úgy kell a zárlati könyveléseket elkészíteni, hogy közben nem lehet az adott időszakot a könyvelő programban lezárni, hanem a könyveket tovább kell vezetni, mintha a közbenső zárás nem is lenne. Persze erre is léteznek technikák, eljárások, de ezek közül a lehető legcélszerűbbnek az előkészítése sem mindig egyszerű.

Sőt, ha nem lehet előre felkészülni leltározással egy közbenső mérleg fordulónapjára, akkor például készletek értékét leltározás (mennyiségi felvétel és kiértékelés) helyett alternatív módszerek alkalmazásával lehet és kell meghatározni. Ez akár sok matematikai számítással, becslési eljárások felhasználásával igen időigényes feladat lehet. Arról már nem is beszélve, hogy egy helytelen eljárás vagy rossz érték következménye akár a beszámolóért való vezetői felelősség problémáját is felvetheti.

De sorolhatnánk még a közbenső mérleget nehezítő szakmai és technikai körülményeket … s talán már így is érthető, miért szerepel plusz egy havi díj a könyvelési szerződésekben a közbenső mérleg készítés esetére.

Nem kevés időt és energiát kell áldoznia a közbenső mérlegre úgy a vállalkozásnak, mint a könyvelőnek. S végül a leggyakrabban előforduló esetek, amikor közbenső mérleget kell készíteni a következők:

- – Osztalék előleg alapjául
- – Saját üzletrész, részvény megszerzése esetén
- – Tőkeleszállítás miatt
- – Tőkeemelés miatt
- – Üzleti, cégérték megállapítás miatt
- – Ésszerűen előre látható tőkevesztés esetén

A fentiekből látható, hogy az a köznapi megközelítés, miszerint a közbenső mérleg „csak egy mérleg”, nem hanem pontosan olyan zárási munkafázisok után elkészített számviteli eredmény, mint a teljes üzleti évet lezáró beszámoló.